החברותא

החברותא בטאון פנימי לחברים גליון מס **571** בס"ד ערש"ק פר' מקץ כ"ו כסלו תשע"ח

פנינים יקרים בעניני חנוכה

כתב הרמב"ם מצות נר חנוכה מצוה חביבה. כשחודש כסלו חסר ימי חנוכה המה בימים: כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט א. ב. ג. שביחד הם בגימטריה "מצוה". וכשחודש כסלו מלא ימי חנוכה המה: כ"ח כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט ל. א. ב. שביחד היא בגמטריה "מצוה חביבה". (הרה"ק מלאזוב)

חנוכה ס"ת נכון לבו בטוח בה' סמוך וכו'. כי ע"י הבטחון בה' נעשה להם הנס. (חידושי הרי"ם)

איתא במדרש (ילק"א) ע"פ הגמרא ביומא על פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה בשונה מפורים שחנוכה לא ניתן להכתב ואסתר ניתן להכתב. והטעם דהנה יש שני מיני נסים נגלה ונסתר. נגלה ניתן להכתב כי אומות העולם לא יכחישוהו משא"כ נם נסתר - נם חנוכה הניתן להתעקש ולתלותו בטבע. כך שפרסום נם חנוכה באור התורה בלבד ולכך נשאר הנם סמוי ולא ניתן להכתב. (באר שמואל)

הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים (שה"ש) איתא במדרש הדודאים זה ראובן שהציל את יוסף ועל פתחינו כל מגדים אלו נרות חנוכה. הקשר בין נרות חנוכה להצלת ראובן. כוונת ראובן להציל את יוסף בזה שישליכוהו לבור שיש בה נחשים ועקרבים, להראות שבהיות יוסף בידי האחים עלולים האחים להמיתו בכח הבחירה, משא"כ בבור כשיוסף ביד ה' וממילא יצילהו השי"ת אם הוא כדאי והגון. כך גם החשמונאים במלחמתם נגד היוונים מחמת היותם מחנה גדול הבינו שאין מקום להתגבר עליהם בדרך הטבע על כן עליהם לעשות השתדלות אנושי וה' יעמוד לימינו ולעזרתו. (באר שמואל)

הרגיל בנר להביא ההארה והתחדשות אל ההרגל, וכן פירוש תכלה רגל מן השוק דכליא רגלא דתרמודאי שהוא ג"כ להסיר ההרגל והטבע. וכן פירוש נר לרגלי דבריך טובל בשמן רגלו. (חידושי הרי"ם)

ידוע שעיקר המשניות נוסדו ע"י כנסת הגדולה ונקראו משנה ראשונה ואח"כ באו התנאים ונחלקו בפרטים שלא נתבררו במשנה הראשונה. בתקופת חנוכה (תקופת התנאים) התחילו המחלוקת והספיקות בדבר אנשי כנסת הגדולה לכן צריך לשלוח אור לתקופה זו שדוקא מתוך הספיקות והחשך יהיה תוספת אור ובהירות בתורה שבע"פ. (אוסרי לגפן)

בתהלים לג-יח הנה עין ה' אל יראיו לשון עין אחד ובפסוק אחר (שם לד טו) עיני ה' אל צדיקים שתי עינים, עינו כמאמר כי מלאכיו יצוה לך שני המלאכים שהולכים עם האדם תמיד יצה"ט ויצה"ר. והנה הצדיק המקשר כל העולמות מן הקטנות לאחדות הפשוט. משום עינו למטה כשהוא בקטנות ההשגה ויצר הרע לבו למעלה להיות באחדות הפשוט עם למעלה מהשגתו שהוא יצה"ט כך שמתאפשר לומר להיות בקטנות כך שגם כשהוא למעלה אינו דוחה את הקטנות, וזהו הדלקה עשה מצוה כי ע"י ההדלקה מעלה את הקטנות עד למעלה ומשם בא אל ההשתנות-ההתחזקות מלמטה למעלה. (מתוך פרי הארץ)

במנורת בית המקדש היו כ"ב גביעים י"א כפתורים ז' קנים ביחד עולה המספר מט. במסכת אבות שניינו התורה נקנית במ"ח דברים ובמנורה היה 'מט' להורות כי כתר שם טוב עולה על גביהם. (שאריית יעקב)

כתיב נר ה' נשמת אדם. ענין המשכן ובית המקדש נמצא בכל איש ישראל כענין ושכנתי בתוכם וכפי מה שמברר האדם אצלו כי כל החיות מהנשמה שאומרים בכל יום נשמה שנתת בו טהורה היא, והיינו שיש נקודה אחת טהורה בכל איש ישראל רק שהיא נסתרת וגנוזה באמת. ובזמן שהיה ביהמ"ק קיים היה זה נגלה כי כל החיות מהשי"ת. לאחר שנחרב ביהמ"ק ניתן למצא סיוע ע"י מצות נר חנוכה גם במקום החשך והנסתר. (שפת אמת)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

האשק שיחת הרא"ש ניס"א פר' תצוה תשל"ב (פר צבור) הובאו לדפוס ס"י א.א.

גם בתחילת דרכו של רבי עקיבא היו לו מסרקות של ברזל, עוד לפני שמסר את נפשו בפועל. וכך כל אדם כאשר הוא נכנס בעבודת הבורא, בהכרח שיבא לידי יסורים. כי הבחירה מראה לו את הסכנה שלו, ומה היא הסכנה? שלא יאבד לשניה אחת את האין, ועי"ז יאבד את הבורא עולם. כי הבורא הוא אין, והחכמה מאין תמצא. ומאד קל להתנתק, די בשניה אחת שהוא מסיח דעת. והאדם שנכנס לעבודה להשיג את שלימות הוי', ליחד שם י-ה ב ו-ה, הוא מרגיש את הסכנה שלא יאבד שמץ מהשלימות, כי הרגשת עצמו הוא דבר שבא מעצמו ולא צריך פעולות בשביל להיות מציאות. ולכן, כדי להגן על עצמו, הוא מרגיש כל הזמן כמו טובע בים הסוער, שכל חייו תלויים בזה שנאחז במציל, ואז אין לו כל מחשבות של סיפוק - הפחד של הטביעה ביון מצולה מחזיר אותו לדביקות הבורא.

זו היא תכלית הבריאה, שנגיע לבחינה זו. וכשאנו מתאחדים יחד עם עבודת הצדיקים גם אנו יכולים להגיע לזה. למרות שהדורות יורדים יותר ויותר, הצדיק הוא בבחינת הדור, כי כאשר יש צדיק בעולם שצריך לעבוד את ה', צריך שהדור יהיה עמו ויעבוד איתו ביחד. ולכן כאשר חטאו ישראל בעגל אמר השי"ת למשה "לך רד כי שחת עמך" ופירש רש"י: "רד מגדלותך, כלום נתתי לך גדולה אלא בשבילם..." והכוונה כי בשעה שהדור נמצא בכזו שפלות לא יכול משה רבינו להיות במדריגה גבוהה כזו, היות שאז הוא לא יכול להיות "רעיא מהימנא", כי מתי הוא "רעיא מהימנא" כאשר העם הם בשלימות בבחינת צאן, והיות ועכשיו הצאן הם בבחינת "עגל" אינם צריכים לכזה מנהיג. ולכן אמר לו השי"ת לך רד מגדולתך בכדי שתוכל להנהיג את העם. הכתוב אומר "נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן" ובאם אין "עמך" אין משה, שהרי "ראש הדור ככל הדור", "משה שקול כנגד כל ישראל", וכשישראל ירדו בהכרח שמשה רבינו שהוא כולל כל הדור ג"כ ירד לדרגה שלהם. ואז הוא לא היה בבחינת "קרן אור פניו", והשמים לא היו שמים בשבילו, וממילא היה צריך לרדת. וכן הוא בכל דור ודור, שכל זמן שהדור לא ראוי הם צריכים רועים כפי מדריגתם, והצדיק שצריך להיות עם העם צריך להיות בדרגה שלהם. וזוהי הגלות, שאין מנהיג בגלל שאין צאן.

ולכן, גם בדור ירוד כזה, באם יש אחדות בין יהודים יש ניצוץ של משה רבינו, שנמצא בכל דור ודור אם כולם מתאחדים ואוהבים אחד את השני. וכמו שהצדיק אמת הוא יחד עם ה' מפני שהוא שרוי בסכנה גדולה וצריך את המציל וממילא הוא מוכרח להיות בדביקות, כך גם יהודים על ידי האחדות יכולים להגיע לדביקות כמו הצדיק אמת. ובאם אנו נחיה בסכנה שלא נאבד חלילה אחד את השני ועל ידי זה את משה רבינו, נזכה לניצוץ של משה רבינו, שהגיע לתכלית הביטול והדביקות בה'. ובאם אנו נהיה באחדות, ובפחד שלא לאבד את האחדות, ינתן לנו בכל נשימה ניצוץ ממשה רבינו, וכל אחד יהיה בבחינת משה רבינו. ואז יהיה "נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן", לפי בחינת הדור. וכמו השכינה, שבכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם, שכינתא בגלותא, כך משה רבינו, המנהיג לפי הדור. וכל זה הוא מכח אותם

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

יהודים המתאחדים באמת, בבחינת סכנה. וכמו הטובע שצריך את המציל, כך הם חיים עם משה רבינו באמונה, כמו התינוק שחי עם אמו.

באדם יש הרבה מדריגות הנובעים משורש נשמתו. יש שחי עם בחינת דוד המלך, או רשב"י, הבעש"ט וכדו' כל אחד לפי שרשו. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים. שהרי יש שבעים פנים לתורה, וכל אחד יש לו את שרשו. כל הצדיקים הללו: דוד המלך, רבי עקיבא, רבי שמעון, כל אחד היתה לו את מידתו שבה עבד בעולם הזה להגיע לשלימותו, וכל אחד שעובד באמת ומגיע לשלימות הוא נכלל בשורש שלו. והאדם שעובד מתגלה לפניו שרשו, והוא יודע באמונה את שרשו. האדם הזה שבכדי שלא יבוא לגאוה הוא חי בסכנה כמו הטובע במשברי ים וממילא הוא בדביקות עם המציל, הקב"ה מגלה לו את הבחינת של השורש שלו, ונהיה אצלו הדבר בשלימות. ובכל פעם מתגלה לו השורש לפי עבודתו, ויכול להתעלות לבחינת צדיקי הדורות הגדולים ביותר, עד שמגיע לתכלית השלימות ש"אין מתום בבשרי מפני זעמך", ומגיע לשלימות של כל השרשי נשמות שהוא דבוק בהם. מכיון שהוא בכזו התמעטות, שאינו מציאות כלל. ועי"ז הוא נהיה בבחינת דביקות כמשה רבינו - לא כן משה עבדי בכל ביתי נאמן הוא, ודור דור ודורשיו, והמנהיג הוא כפי הדור.

איך זכה דור המדבר למנהיג כמו משה רבינו? ע"י "ויאמינו בה' ובמשה עבדו". בדור המדבר היתה אש של אמונה, וכמו שבהנהגה של משה רבינו הם ראו במוחש את כל הניסים שעשה להם, כך האמינו בה' באותה דרגה כמו שהאמינו במה שראו שמשה עבדו מנהיגם, האמונה בה' ובמשה עבדו היתה באותה דרגה. ולכן זכו למנהיג כמשה רבינו. בשביל מנהיג כזה צריך דור כזה. ורק ע"י שהאמינו שהם נגאלים, וכאשר אמר להם משה "פקד פקדתי את בני ישראל" האמינו בלב שלם, בכח זה זכו למנהיג כמשה רבינו. וכמו כן בדורינו אם נחיה באמונה, נזכה לבחינת משה רבינו.

כאשר אנו נחיה באמונה, נהיה מאוחדים כולנו, ולא כועסים ורוגזים ומדברים לשון הרע אחד על השני. ואפילו אם נופלים, לא מתרגזים על הנפילה, רק יודעים שהיא באה לעורר את האדם לדביקות. שהרי הרבש"ע הוא אמונה ואיך יתכן להיות דבוק בו אם אני רחוק ממנו, לכן הוא שולח לי כל מיני סיבות, למשל שאדם יצעק עלי, ואפילו אם הוא האשם אני יודע שאלקים אמר לו קלל, והוא רק בא לעורר אותי להיות כגמול עלי אמו. כאשר אנו נגיע לכזו שלימות הדביקות, יהיה אצלינו בחינת משה רבינו.

זה הפירוש שבכל דור יש ניצוץ של משה רבינו. כשיש אחדות, כשאוהבים את השני אפילו אם הוא שונא אותי, ומקבלים אותו כשליח מאת ה', כסיבה המעוררת לבוא לדביקות, ועל ידו אני נזכר לבוא לדביקות בה', אז נהיה בחינת ניצוץ משה רבינו. וכאשר נתאחד נזכה למנהיג כזה, ולא תהיה לו ירידה בחינת "לך רד כי שחת עמך", רק "נחית כצאן ביד משה ואהרן", והיות וישאר בגדלותו זה יהיה בחינת משיח צדקינו, ואז יבנה הרבש"ע את בית מקדשינו. ונזכה במהרה בימינו אמן.

המשך פנינים יקרים

לשנה אחרת עשאום יו"ט בהלל והודאה, שיהיה הארת הימים בזה שיוכל כל איש ישראל לראות כי הכל מהשי"ת שזה עיקר עבודת איש ישראל שנקרא יהודי על זה כמ"ש כי אתם המעט ממעטין עצמכם וכו'. ופירוש הלל והודאה, כי הלל הוא שבח על מה שהקב"ה עוזר לאדם וההודאה הוא גם להיפך שמודה על קלקולו, וצריך להיות שניהם כאחד. אף שיש לאדם בעזר עליון על מה להלל. עכ"ז לא יתגאה וידע כי רק ממנו ית' הוא. (חידושי הרי"ם)

כתב החת"ס טעם שלא קבעו משתה בחנוכה, דיעקב אבינו ע"ה נפטר ביום א' דסוכות ונשלמו שבעים ימי הבכי בכ"ה כסלו ואז יצאה הלויה, לכן לא רצו לקבוע ביום זה משתה עכת"ד. ויש להעיר דבחנוכה נגמרו ימי הבכי דיעקב נסתיימה תקופת האבות והתחילה תקופה השבטים, וכסברת האבני נזר דרק ביו"ט לרוב קדושתו יש שמירה שהיין לא יזיק. (אוסרי לנפן)

הנרות הללו אנו מדליקים וכו' ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד. ממה שאומרים שיש לנו רשות לראותם משמע אף שיש לנו הנאה מהראיה מותר לראותם, ואדרבה איתא בספה"ק שנר חנוכה מתקן פגם הראיה. להלכה מצינו שמברכים על הרואה נר חנוכה ולא מצינו בשום מקום לברך על הראיה ודו"ק. (לב אבות)

בנוסח "הנרות הללו" מובא בהדגשה שהתשועות הנסים והנפלאות היו על ידי כהניך הקדושים. וכן מדייק הרמב"ם עד שריחם עליהם אלקי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם. לכאורה יש לדייק בזה האם יש נ"מ בזה שההצלה היתה ע"י כהניך הקדושים? וי"ל שבזה מודגש שההיתר למסירות נפש עד לאופן של יציאה למלחמה גלויה נגד היוונים הוא מחמת זה שהלוחמים היו כהניך הקדושים והיה דינם כדין אדם גדול וחסיד ירא שמים שמוסר נפשו בכל זמן ובכל אופן שהוא, מטעם זה גופא נעשו לאבותינו תשועות נסים ונפלאות כיון שבכח הכהנים הקדושים והגדולים במסירות נפש שלהם למעלה מהגדרת הטבע. (שערי המועדים להרמ"מ מליובאוויטש)

ב"על הנסים" אומרים והדליקו נרות בחצרות קדשך. מקשים הלא המנורה היתה בהיכל ואיך אמר בחצרות קדשך. ונראה דבני ישראל הדליקו נרות חנוכה אף בזמן שביהמ"ק היה קיים והמנורה דלקה במקדש בכל זאת הדליקו בחצרות קדשך לפרסום הנס-נרות חנוכה. (מהרי"ד מבלז בשם אביו)

מזוזה ימין ונר חנוכה שמאל בגמטריה "נעשה ונשמע". (אהבת ישראל)

אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הווין ליה בנים ת"ח (שבת כג) ופרש"י ע"י נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור תורה, ע"כ. מי נתלה במי? הרה"ק בעל קדושת לוי האיר עינינו שכל תוקף וגדולת נס חנוכה שורשה בזכות נר שבת ונר בית הכנסת. (מרבה חיים)

בספר קדושת לוי פירש בזמן הזה ממש עתה שיש בכל שנה הארה מהנסים שהיה אז ע"ש. אך מ"מ להרגיש הארת הנס צריך האדם להיות נפרש מהטבע. וכפי מה שאינו משוקע בטבע ונשמיות יכולין להרגיש, כי נס הוא למעלה מהטבע. (שפת אמת)

על הנסים וכו' ועל המלחמות וכו' תמוה הדבר מדוע מודים אנו על המלחמות, מתאים היה יותר להודות על הנצחונות, וכי אוהבי מלחמות אנחנו? אמנם להודות על הנצחונות מוקדם מדאי, מלחמת יון מלחמת הקדושה בטומאה עוד לא הסתיימה, בינתיים אנו מודים להקב"ה על עצם הדבר שאנו נלחמים, על שבכל המצבים הקשים ביותר יהודים אינם נכנעים אלא נלחמים בעוז על יהדותם. (הרב מפונוביז' זצ"ל)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים

02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ת.ד. 5080 ירושלים 91050

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע